

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Припремила: проф. др Милена Симовић

ПРАВО НА СЛОБОДУ И БЕЗБЈЕДНОСТ

Не постоји кршење права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка а) и став 4 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је рјешење о одређивању притвора засновано на законској одредби која прописује да суд, кад неправноснажном пресудом изрекне казну затвора, може оптуженом одредити, односно продужити притвор ако је то неопходно ради несметаног вођења поступка, узимајући у обзир све околности везане за извршење кривичног дјела, односно личност учиниоца и када је суд испитао наведене околности које представљају притворске разлоге, у смислу одредбе члана 152 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ и образложио детаљно и на начин да не произлази да је било произвољности у лишавању слободе.

И з о б р а з л о ж е њ а:

Притворске разлоге, у смислу одредбе члана 152 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14), судови су образложили детаљно и на начин који Уставни суд не може довести до закључка да је таква одлука донесена произвољно и без одговарајућег образложења. Наиме, судови су детаљно анализирали све околности које се тичу извршења кривичног дјела и личности оптуженог (апеланта), имајући у виду специфичности извршења кривичног дјела изнуде за које је апелант неправноснажном пресудом проглашен кривим и осуђен на казну затвора, нарочито однос апеланта и жртве, тј. да је кривично дјело апелант починио на начин што је оштећеној пријетио да ће нанијети зло њеним најмилијим особама, њеној дјечи и њој самој, да ће их убити уколико оштећена не испуни његове захтјеве, при чему је показао велики степен бруталности, што указује на њену угроженост од апеланта, а свеукупно да процјена судова да све ове околности имају утицај на несметано вођење кривичног поступка није произвољна.

Такође, Уставни суд сматра да су неосновани апелантови наводи да му је повријеђено право на личну слободу, јер је суд одлучивао о апеланто-

вом продужењу притвора без приједлога тужиоца. Уставни суд запажа да, како је и Кантонални суд истакао у образложењу другостепеног рјешења, суд приликом одређивања, односно продужења притвора у смислу одредбе члана 152 став 1 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ, није ни зависан од приједлога тужилаштва.

У конкретном случају Уставни суд примјећује да апеланту није била ускраћена могућност приступа „суду“ који би могао испитати законитост његовог притвора. Наиме, апеланту није била ускраћена могућност изјављивања жалбе Кантоналном суду против првостепеног рјешења Општинског суда, о којој је Кантонални суд одлучио у кратком временском року, при чему је размотрио апелантове жалбене наводе и дао разлоге зашто они у околностима конкретног предмета не могу довести до другачије одлуке суда. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да у конкретном случају није повријеђен члан 5 став 4 Европске конвенције.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 545/17 од 22. марта 2017. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Исплата потраживања

Нема повреде права на правично суђење из члана III(3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када у образложењу оспорених одлука нема ничега што указује на произвољност у утврђивању чињеничног стања и произвољну примјену релевантних прописа на апелантову штету, те када су редовни судови за своје одлуке дали јасне разлоге.

И з о б р а з л о ж е њ а :

Уставни суд указује да се објективна непристрасност не претпоставља већ се утврђује на основу објективних чињеница које се налазе у самом предмету, тј. утврђује се да ли у спису постоје објективни докази на основу којих се може разумно сумњати да суд није био непристрасан. Уставни суд сматра да оспорене пресуде не остављају дојам да је на било који начин у конкретном случају прекршен принцип објективне непристрасности суда. Наиме, по мишљењу Уставног суда оспорене пресуде су резултат утврђеног чињеничног стања пред редовним судовима, те примјене материјалног

и процесног права на начин да су редовни судови, у конкретном случају, слободном оцјеном проведених доказа, у смислу овлаштења из члана 8 Закона о парничном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 53/03, 73/05 и 19/06), утврдили да апелантов противтужбени захтјев није основан. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су апелантови наводи у овом дијелу неосновани.

Из образложења оспорених пресуда произлази да се на спорни тендер апелант пријавио сам, а тужилац са другим понуђачем, те да ни апелант нити тужилац нису побиједили на наведеном тендеру, као и да је тужилац имао лошије резултате од апеланта. Такође, Уставни суд запажа да апелант у предметном поступку није доказао да је с тужиоцем имао договор о заједничком наступању на предметном тендеру јер је тужилац, према утврђењу редовних судова, апеланту дао само сагласност да у његово име подигне тендерску документацију, а да је апеланту било познато да тужилац има намјеру да на тендеру наступи независно од апеланта, због чега се поступање тужиоца не може окарактерисати као намјерно поступање на штету апеланта. У наведеном образложењу редовних судова, супротно апелантовим наводима, Уставни суд не налази било какву произвољност.

Уставни суд запажа да је одредбом члана 231 Закона о парничном поступку Федерације БиХ прописано да ће у образложењу пресуде, односно рјешења другостепени суд оцијенити жалбене наводе који су од одлучног значаја, а да је чланом 253 истог закона прописана сходна примјена у поступку поводом ревизије. С обзиром на то, у наведеном образложењу Врховног суда, супротно апелантовим наводима, Уставни суд не види било какву произвољност будући да из исхода цјелокупног поступка неспорно произлази да је апелантов противтужбени захтјев неоснован и без оцјене приговора застарјелости. Такође, Уставни суд запажа да је Врховни суд у оспореној пресуди дао веома јасно образложење како се у поступку у смислу одредбе члана 189 став 3 Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, „Службени лист РБиХ“ бр. 2/92, 13/93 и 13/94, те „Службене новине Федерације БиХ“ број 29/03) доказује штета по основу измакле добити, те да у конкретном случају апелант није доказао да је претрпио штету у виду измакле добити.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 1543/15 од 10. маја 2017. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Образложење пресуде

*Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у ситуацији када је Уставни суд из образложења оспорених пресуда утврдио да апелантова кривичноправна одговорност за кривично дјело за које је проглашен кривим и осуђен није утврђена произвољном оцјеном доказа, већ управо супротно, након непосредне и свеобухватне анализе и оцјене доказа појединачно и у међусобној вези, из којих је несумњиво проистекао закључак да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет и на темељу којих нити једно значајно питање није остало неразјашњено у смислу начела пресумпције невиности и *in dubio pro reo*. Уз то, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ништа што би указивало да редовни судови нису поштовали правила о једнакоправности странака у поступку.*

Из образложења:

Уставни суд запажа да је током поступка пред Вијећем Кантоналног суда проведен велики број доказа које су предложили одбрана и тужилаштво, који су цијењени појединачно и у међусобној вези, при чему није изостала анализа проведених доказа, о чему се Кантонални суд детаљно изјаснио у образложењу пресуде, те је несумњиво утврдио да је апелант починио кривично дјело за које је проглашен кривим, дајући за своје становиште јасно и аргументовано образложење које се не доима произвољним како у сегменту чињеничног утврђења тако и у сегменту примјене материјалног и процесног права.

Из образложења оспорених пресуда Уставни суд није могао закључити да је прекршена одредба члана 296 **Закон о кривичном поступку Федерације БиХ** („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 и 8/13) која прописује на којим доказима се пресуда темељи. Наиме, у конкретном случају, у образложењу оспорене пресуде Кантоналног суда исцрпно су побројани докази које је суд провео на главном претресу, указано је на којим од проведених доказа је пресуда утемељена, није изостала брижљива и савјесна оцјена тих доказа како појединачно тако и у вези с другим доказима, те су дата образложења и разлози због којих је сваки од ових доказа прихваћен, односно

због чега му је поклоњена вјера. Оваква образложења не остављају дојам произвољности, нити се може закључити да је вијеће Кантоналног суда прекорачило начело слободне оцјене доказа, поготово не на начин који би довео у питање гаранције права на правично суђење, нити је доказни поступак злоупотребљен на апелантову штету у смислу права на правичан поступак и начела „једнакости оружја“ које је важан елемент правичног суђења и које подразумева да објема странама мора бити дата разумна могућност изложити свој предмет, укључујући и изношење доказне грађе под условима који их не стављају у знатно подређен положај у односу на противника (види пресуду Еуропског суда за људска права, *Dombo B. V. против Холандије* од 27. октобра 1993. године, серија А, број 274, стр. 19).

Имајући у виду да је Кантонални суд, приликом одбијања приједлога апелантове бранитељке за провођење психијатријског вјештачења, навео јасне и детаљне разлоге због којих је одлучено да се не проведу наведени докази које је апелант изричито захтијевао, Уставни суд сматра да су неутемељени апелантови наводи да оспореним одлукама није поштовано његово право на једнакост страна у поступку. Осим тога, Уставни суд запажа да су, у складу са одредбом члана 284 став 1 **Закона о кривичном поступку Федерације БиХ** којом је прописано да вјештака могу да ангажују странке, бранилац и суд, апелант и његова одбрана такође могли ангажовати вјештака који би провео предметно вјештачење.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 4475/14 од 15. јуна 2017. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Поврат у посјед спорног стана

Нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је Кантонални суд у коначници прихватио тужбени захтјев тужиоца ради поврата у посјед спорног стана, при чему је суд расправио све приговоре апеланата, те дао детаљно и јасно образложење које Уставни суд не сматра произвољним.

И з о б р а з л о ж е њ а :

Уставни суд примјећује да се *из образложења оспорене пресуде на по- уздан начин може закључити да апеланти нису закључили предуговор о удруживању средстава и да ни на који начин нису учествовали у финансирању надзиђивања и изградње стана у којем сада станују*. У односу на наводе апеланата да у образложењу оспорене одлуке нису наведене конкретне одредбе прописа који је примијењен, Уставни суд запажа да је Кантонални суд у образложењу оспорене одлуке дао детаљно и **јасно образложење за своје закључке о правима апеланата, а које кореспондира с цитираним одредбама Закона о својинскоправним односима Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 6/98 и 29/03) и које се не може сматрати произвољним или супротним праву на образложену одлуку из члана 6 став 1 Европске конвенције**. Такође, Уставни суд запажа да апеланти, у наводима апелације и документацији коју су доставили, нису понудили аргументе за своје наводе о произвољној примјени материјалног права (види одлуку Уставног суда, број АП 1777/12 од 27. октобра 2015. године, тачка 24, доступна на www.ustavnisud.ba).

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 438/14 од 6. децембра 2016. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Накнада за бесправно кориштење стана

Није дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је Врховни суд за своју одлуку дао јасне и аргументоване разлоге уз позивање на релевантне прописе.

И з о б р а з л о ж е њ а :

Врховни суд је најприје констатовао да је радњу враћања у посјед стана требао извршити трећетужени, а не првотужени и друготужени (као власници стана). Полазећи од законске регулативе члана 219 Закона о облигационим односима Федерације БиХ („Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени лист РБиХ“ бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и „Службене новине Федерације БиХ“ број 29/03) (употребљавање туђе ствари у своју корист), те чињенице да је апелантица „заштићени станар“ на ста-

ну, а првотужени и друготужени власници $\frac{1}{2}$ предметног стана, Врховни суд је навео да не произлази законска обавеза тужених на захтијевану накнаду, те се у конкретном случају ова одредба не може примијенити, због чега су нижестепени судови погрешно примијенили материјално право. Надаље, Врховни суд је навео да се у конкретном случају, а у вези с апелантициним новчаним потраживањем према туженим, могу примијенити одредбе чл. од 210-219 Закона о облигационим односима Федерације БиХ (стицање без основа) које подразумијевају одређене претпоставке - повећање имовине, на једној страни и умањење имовине, на другој страни, као и постојање везе између повећања и смањења имовине. У том смислу, Врховни суд је даље јасно навео да је апелантица пропустила доказати настапање ових претпоставки у свом конкретном предмету јер није доказала да је на страни тужених дошло до повећања имовине који је у посљедичној вези с апелантициним трошковима, на примјер - да је плаћала закупнину за неки други стан или да је могла од стана који потражује (да јој се врати у посјед) имати неки други вид користи који би јој давао право да оствари ово потраживање.

Стога, у конкретном случају Уставни суд запажа да је Врховни суд за свој закључак дао јасно и аргументирано образложење које ни у једном дијелу не изгледа произвољно, нити је противно материјалним прописима на које се позива, те Уставни суд сматра да је наведена одлука донесена у складу са стандардима права на правично суђење. Осим тога, из навода саме апелације јасно произлази апелантицино незадовољство донесеном одлуком, те апелантица, у суштини, у апелацији даје своје „тумачење“ законских одредби на које се Врховни суд позвао.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 5292/13 од 23. новембра 2016. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Доношење одлуке у разумном року

Постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на „доношење одлуке у разумном року“ када се предметни парнични поступак, који се због враћања на поновно суђење, четири пута налазио на првој и другој инстанци и због тога укупно трајао 13 година, два мјесеца и 20 дана.

И з о б р а з л о ж е њ а :

Уставни суд, прије свега, истиче да се, према конзистентној пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора оцјењивати у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд, Микулић против Хрватске, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-И, став 38). Осим тога, Уставни суд, подржавајући праксу Европског суда, подсјећа на то да члан 6 став 1 Европске конвенције намеће државама уговорницама дужност да организују своје правосудне системе на начин да судови могу задовољити услове овог члана, укључујући и обавезу да поступају у предметима у разумном року (види, Европски суд, Мариновић против Хрватске, пресуда од 6. октобра 2005. године, став 23).

Уставни суд запажа да је апелант предметни парнични поступак покренуо 14. августа 2001. године, а да је предметни поступак окончан рјешењем Врховног суда од 4. децембра 2014. године. Дакле, релевантни период који Уставни суд треба узети у обзир приликом оцјене дужине предметног поступка јесте 13 година, два мјесеца и 20 дана.

У конкретном случају ради се о парничном поступку покренутом ради накнаде штете, па с обзиром на чињенична и правна питања која је у конкретном случају требало ријешити Уставни суд сматра да се у конкретном случају радило о релативно сложеном предмету. Затим, Уставни суд запажа да је предметни парнични поступак укупно трајао 13 година, два мјесеца и 20 дана, што је неприхватљиво дуг период. Уставни суд запажа да су редовни судови размјерно допринијели дужини предметног поступка који се због враћања на поновно суђење четири пута водио на првој и другој инстанци. Уставни суд сматра да је период од 13 година, два мјесеца и 20 дана, у којем је окончан предметни поступак *a priori* ван разумног рока и тражи глобалну оцјену. Његова би се дужина могла оправдати само под изузетним околностима које Уставни суд у конкретном случају није препознао. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права на правично суђење у разумном року оправдани.

Стога, Уставни суд закључује да дужина предметног поступка не задовољава захтјев „разумног рока“ из члана 6 став 1 Европске конвенције, те да постоји кршење апелантовог права на суђење у „разумном року“ као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Уставни суд подсјећа да је чланом 74 став (1) Правила Уставног суда одређено да у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може одредити накнаду за нематеријалну штету која се према ставу (2) истог члана одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произлазе из праксе Уставног суда. Надаље, Уставни суд подсјећа да је у досадашњој пракси утврђено начело одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види, Уставни суд, Одлука број АП 938/04, објављена у „Службеном гласнику БиХ“ број 20/06, ст. 48-51). Према утврђеном начелу, апелантима би за сваку годину одгађања доношења одлуке требало исплатити износ од приближно 150,00 КМ, односно двоструки износ у предметима који захтијевају посебну хитност. С обзиром да се у конкретном случају ради о предмету који по закону није хитан, те како је предметни поступак трајао 13 година, два мјесеца и 20 дана, Уставни суд налази да апеланту треба на име нематеријалне штете, због недоношења одлуке у разумном року, исплатити износ од 1.950,00 КМ. Наведени износ апеланту је дужна исплатити Влада Републике Српске, с обзиром на сједиште редовних судова, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке. Ова одлука Уставног суда која се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 1381/14 од 11. јануара 2017. године)*

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ И ПРАВО НА ИМОВИНУ

Постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине када су редовни судови произвољном примјеном члана 377 Закона о облигационим односима одбили апеланткињин приговор застаре потраживања накнаде нематеријалне штете.

И з о б р а з л о ж е њ а:

У вези с позивањем апеланткиње на кршење права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, Уставни суд запажа да је апеланткиња орган јавне власти, па сходно томе не ужива заштиту права загарантованих одредбама ове конвенције и њених протокола који регулишу однос јавне власти и појединаца и пружају појединцима заштиту људских права и основних слобода у односу с јавном влашћу. Међутим, Уставни суд се позива на свој став установљен у Одлуци број АП 39/03 (види Одлуку Уставног суда број АП 39/03 од 27. фебруара 2004. го-

дине, објављену на www.ustavnisud.ba) према којем свако ко је био странка у одређеном поступку и ко има пресуду било којег суда за коју сматра да су му њоме повријеђена права - може поднијети апелацију Уставном суду. У цитираној одлуци је, осим наведеног, закључено да државни органи и јавна власт као учесници судских поступака уживају гаранције права на правичан поступак и права на имовину из члана II/3е) и к) Устава БиХ. Имајући у виду наведено, Уставни суд ће испитати апелацију у односу на апеланткињино уставно право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава БиХ.

Уставни суд подсјећа на то да је готово идентично чињенично и правно питање с аспекта примјене материјалног права расправљао у предмету број АП 3979/11 (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 3979/11 од 17. септембра 2014. године, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). У наведеној одлуци Уставни суд је усвојио апеланткињину апелацију, утврдио повреду члана II/3е) Устава БиХ, те слиједом тога укинуо оспорену пресуду Апелационог суда у том предмету и предмет вратио том суду на поновни поступак. Наиме, у наведеној одлуци Уставни суд је, након указивања на релевантну сопствену праксу и праксу Европског суда за људска права, у тачки 34 навео да „Уставни суд подсјећа да је спорно питање које се апелацијом поставља питање произвољне примјене члана 377 Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/86 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“ бр. 17/93 и 3/96) у односу на апеланткињу.

Дакле, у вези са спорним питањем које Уставни суд мора расправити са свих аспеката примјене цитираног члана, Уставни суд запажа да је апеланткиња обавезана на накнаду штете, сходно претпостављеној, односно објективној одговорности, у смислу члана 180 Закона о облигационим односима, важећег у вријеме штетног догађаја, па Уставни суд, прије свега, треба да расправи питање примјенљивости цитираног члана у контексту те околности. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је то питање расправљао у цитираној одлуци (*op. cit.*, АП 4128/10, тачка 43) у којој Уставни суд није нашао произвољност Врховног суда у ставу да се одредба члана 377 може примијенити само према учиниоцу кривичног дјела, а не и према оном трећем лицу које, иначе, одговора за штету умјесто фактичког учиниоца кривичног дјела, те да се стога на то треће лице могу примијенити само одредбе члана 376 Закона о облигационим односима“ (у цитираном предмету апеланткиња је, такође, била тужена страна).

Имајући у виду чињенице конкретног предмета, Уставни суд запажа да предметна апелација покреће идентична чињенична и правна питања

у контексту навода о произвољној примјени материјалног права, конкретно одредаба члана 377 Закона о облигационим односима, која су већ била предмет оцјене Уставног суда у Одлуци број АП 3979/11. С обзиром на то, те подржавајући сопствену праксу, Уставни суд сматра да је Апелациони суд у конкретном случају, одлучујући о приговору застарјелости потраживања који је истакла апеланткиња, произвољно примијенио одредбе члана 377 Закона о облигационим односима.

Сходно томе, Уставни суд сматра да је оспореном пресудом Апелационог суда, као коначном одлуком у предметном поступку, прекршено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава БиХ.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 41/15 од 22. маја 2017. године)*

ПРАВО НА СЛОБОДУ ИЗРАЖАВАЊА

Постоји повреда права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови пропустили да у спорном извјештавању (тексту) апеланата направе јасну разлику између чињеничних тврдњи и вриједносног суда, што је резултирало мијешањем у право апеланата на слободу изражавања.

И з о б р а з л о ж е њ а :

Уставни суд подсјећа да право на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције спада у групу тзв. квалификованих права за која је карактеристично да првим ставом дефинишу само право, а другим ставом дозвољена мијешања и ограничења тих права, под условима прописаним другим ставом. Ова слобода се, уз ограничења из члана 10 став 2 Европске конвенције, не односи само на „информације“ или „идеје“ које су примљене позитивно или се сматрају неувређљивим или према њима нема става, већ и на оне које вријеђају, шокирају и узнемиравају (види, Европски суд за људска права, *Selistö* против Финске, пресуда од 16. новембра 2004. године, апликација број 56767/00, став 46 и Одлука број АП 1203/05 од 27. јуна 2006. године, тачка 42). Ова слобода, ипак, није апсолутна и може бити ограничена због околности и под условима наведеним у члану 10 став 2 Европске конвенције, под којима се јавна власт може мијешати у уживање слободе изражавања. Стога је кључна улога и задатак независног судства да у сваком појединачном случају јасно утврди границу између оправда-

них и потребних, те неоправданих и непотребних ограничења, која неки принцип потврђују као правило или га негирају као пуку декларацију.

У конкретном случају су, како произлази из образложења оспорених пресуда, редовни судови у поступку поводом тужбе за накнаду штете имали у виду чињеницу која се тиче статуса тужиоца и његовог занимања, дакле, да је у питању приватна личност, доктор медицине - специјалиста гинекологије и акушерства, да општи интерес у конкретном случају допушта покретање питања о евентуалном квалитету здравства, да су апеланти неспорно у садржају текста, описујући начин рада тужиоца с пацијенткињама, позивајући се на анонимни извор, оквалификовали његов рад на начин који је, према мишљењу судова, супротан правилима струке. С тим у вези, Уставни суд сматра да је примјеном наведених критерија било неопходно направити јасну разлику и утврдити да ли су апеланти у спорном тексту о тужиоцу изнијели неистините чињенице или је био у питању вриједносни суд, како су тврдили апеланти, те с тим у вези, да ли су поступали „у доброј намјери“ (у складу с професионалним стандардима).

Имајући у виду наведену праксу, као и успостављене релевантне критерије, Уставни суд сматра спорним закључак редовних судова да су апеланти текстом под насловом „Љекар тјера жене да се скидају у чекаоници“ са уводом „Пацијенткиње као логорашице“ и садржајем према којем тужилац пацијенткиње третира као логорашице и понижава их - нарушили углед тужиоца клеветом и проузроковали му душевне болове због којих су дужни да му надокнаде нематеријалну штету.

Уставни суд, супротно закључку редовних судова, сматра да се наведене фразе о тужиоцу као доктору специјалисти (дакле, у вршењу јавног посла) у тексту не могу сматрати чињеницама чију је истинитост требало утврђивати (доказивати) у поступку, већ вриједносним судом (мишљењем) о теми од општег друштвеног интереса (а не о приватном животу тужиоца) која се у ширем контексту тиче квалитета здравства у одређеној локалној заједници (општина) и пружању медицинских (специјалистичких) услуга у тој локалној заједници (путем Дома здравља). При томе не треба занемарити контекст и циљ објављивања спорног садржаја, дакле, околност евидентног недостатка адекватног простора у ком се медицинске услуге пружају због чега је начелник Општине, како из проведених доказа произлази, контактирао са директором Дома здравља с циљем превазилажења тог проблема. Тужилац, такође, у свом исказу у својству парничне странке није негирао постојање тог проблема, али је о том питању, у односу на апеланте, имао другачије виђење и утисак, при чему начин прибављања ин-

формација (*website* Општине, анонимно писмо пацијенткиње) представља довољну чињеничну основу за наведени вриједносни суд.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 4881/14 од 18. јула 2017. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Продаја станова на којима постоји станарско право

Постоји кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, јер, поред законитог мијешања у право на имовину које је имало легитиман циљ, прописивањем неадекватне накнаде у члану 39е Закона о продаји станова на којима постоји станарско право, односно након престанка важења неуставне одредбе Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 и 81/09), немогућношћу утврђивања висине накнаде која припада лицима која имају правно обавезујући уговор о откупу тзв. војног стана, умјесто укњижбе, међу којима је и апелант, није постигнута пропорционалност мијешања у апелантову имовину, односно стављен је превелик терет на апеланта.

И з о б р а з л о ж е њ а :

Доводећи чињенице конкретног предмета у везу с наведеним, Уставни суд уочава да је апелантов положај, у коначници, идентичан положају апеланата из предмета број АП 1205/08, јер је у образложењима оспорених одлука призната правна ваљаност уговора о купопродаји који је апелант закључио с правним предником тужене, али је изреком пресуде одбијен захтјев да је на основу тог уговора стечено право власништва. Дакле, неспорно је да, у смислу става Уставног суда из Одлуке број АП 1205/08, предметни стан представља апелантову имовину, да је оспореном одлуком Врховног суда којом је одлучено о апелантовом тужбеном захтјеву (у смислу да има правно обавезујући уговор, али да нема право на укњижбу због неиспуњења кумулативних услова прописаних Законом о продаји станова на којима постоји станарско право („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06,

45/07, 72/08, 23/09 и 5/10) дошло до мијешања у апелантову имовину, да је мијешање било законито, али да није било пропорционално, па је због тога дошло до повреде апелантовог права на имовину.

У вези с тим, Уставни суд указује, с обзиром на то да је пред редовним судовима остало неразјашњено питање да ли је апелант добио други стан, на став *Европског суда за људска права изражен у предмету Мара Мандић и други против Босне и Херцеговине* (одлука од 27. маја 2014. године, апликација број 1495/07, објављена на www.mhrr.gov.ba). У наведеној одлуци Европски суд је првенствено у тачки 63 истакао „да је овај предмет потребно разликовати од предмета Ђокић јер су овим апликантима додијељени војни станови у Србији у закуп на неодређено вријеме“, те је истакнуто да су неки од њих „касније чак и откупили те станове“. Надаље је Европски суд у тачки 66 навео да „чињеница да је особа стекла имовинско право у једној држави, обично није довољна сама по себи да оправда одузимање имовине те особе у другој држави. Међутим, као и у предмету Маго и други, Суд је свјестан изузетних околности распада СФРЈ и ратова у региону. Овим апликантима су у међувремену додијељени војни станови у Србији. У сваком случају, они имају право на надокнаду у складу са Законом о продаји станова на којима постоји станарско право из 1997. године (види тачку 54 у тексту)“. Дакле, Европски суд је, такође, указао да апликантима који су у конкретном случају имали закључен правно обавезујући уговор и којима су додијељени војни станови у Србији - имају право на надокнаду у складу са Законом о продаји станова на којима постоји станарско право.

С обзиром на наведено, Уставни суд је, подржавајући праксу у наведеном предмету број АП 1205/08, одлучио да одлуку достави Влади Федерације БиХ како би апеланту осигурала права у складу са стандардима из Одлуке Уставног суда БиХ, број У 15/11 од 30. марта 2012. године, објављене у „Службеном гласнику БиХ број 37/12, у року од три мјесеца од подношења захтјева.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2191/14 од 15. фебруара 2017. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ И ПРАВО НА ИМОВИНУ

Извршни поступак

Оспореним рјешењима Општинског суда и Кантоналног суда дошло је до кршења апелантовог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода због произвољне примјене члана 98 Закона о извршном поступку јер су наведени судови (супротно стварном значењу и смислу наведене законске одредбе) сматрали да повјерилац има право да настави са извршењем против апеланта, сљедствено томе и јемаца, иако је повјерилац у извршном поступку постао власник некретнина које је апелант zaloжио ради осигурања дуга према повјериоцу, док је вриједност предметних некретнина процијењена на износ који је неколико пута виши од износа који повјерилац потражује од апеланта.

И з о б р а з л о ж е њ а :

У вези с наводима о повреди права на правично суђење, с обзиром на то да апелант експлицитно оспорава рјешења (о намирењу) која су донесена у извршном поступку, Уставни суд ће допустивост апелације испитати у односу на оспорене одлуке. Како су предметне одлуке донесене у извршном поступку Уставни суд првенствено треба одговорити на питање тиче ли се предметни извршни поступак одређивања апелантових грађанских права и обавеза у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

У вези с тим, Уставни суд подсјећа на праксу бивше Европске комисије за људска права која је, *mutatis mutandis*, примјењива у конкретном случају, а у којој се наводи да се одлуке које донесе суд у поступку извршења правноснажне пресуде нужно не односе на ново и посебно одређивање (грађанских) права у поређењу с поступком који је претходио и одлуком која је резултат тог поступка (види Одлуку бивше Европске комисије за људска права, *Anton Dornbach* против Савезне Републике Њемачке, број 11258/84 ОИ 46). Уставни суд је у својој Одлуци број У 21/02 од 26. марта 2004. године (види, „Службени гласник БиХ“ број 18/04, тачка 40) подржао праксу бивше Европске комисије за људска права у погледу тога да одлуке судова које се тичу извршења не потпадају под члан II/3е) Устава БиХ и члан 6 став 1 Европске конвенције, изузев у случајевима ако се њима утврђују нова права и обавезе који се тичу подносиоца апелације

(види Одлуку бивше Европске комисије за људска права, К. против Шведске, број 13800/88 ОИ 94).

Према мишљењу Уставног суда, у конкретном случају, апелантове обавезе су претходно утврђене пред Општинским судом када су апелант и повјерилац (тражилац извршења) закључили споразум о заснивању хипотеке на предметним некретнинама ради осигурања кредита који је апеланту одобрио повјерилац. Стога, у поступку који је резултирао оспореним рјешењима нису утврђивана апелантова нова грађанска права и обавезе. У том поступку су само активирани одредбе наведеног споразума према којима ће заложена некретнина бити предмет јавне продаје уколико апелант повјериоцу не буде испуњавао обавезе по одобреном кредиту.

Према томе, Уставни суд констатује да у овом извршном поступку нису утврђивана апелантова нова грађанска права и обавезе будући да су она претходно утврђена закључивањем споразума о заснивању хипотеке на предметним некретнинама. Слиједом тога, Уставни суд закључује да извршни поступак који је резултирао оспореним рјешењима о намирењу неужива заштиту и гаранције из члана II/3е) Устава БиХ и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је апелација у односу на наводе о кршењу права на правично суђење из члана II/3е) Устава БиХ и члана 6 став 1 Европске конвенције *ratione materiae* инкомпатибилна са Уставом БиХ и Европском конвенцијом.

Уставни суд указује и на специфичност конкретног случаја. Овдје апелант не оспорава свој дуг према тражиоцу извршења, нити оспорава рјешење о извршењу, те продају заложених некретнина, као ни износ (1.000,00 КМ) за који је на трећој лицитацији као једини купац тражилац извршења купио предметне некретнине. Апелант искључиво оспорава рјешења о намирењу којима је констатовано да је тражилац извршења намирен само до износа од 1.000,00 КМ. Апелант сматра да је на овакав начин омогућено тражиоцу извршења да своју имовину увећа знатно више од износа дуга према апеланту. Тражилац извршења сада може наставити са извршним поступком против апеланта или јемаца, док се занемарује да је постао власник заложених некретнина које у међувремену може продати или издати, а чија вриједност је процијењена на износ који је скоро три пута већи од износа који тражилац извршења потражује од апеланта.

У конкретном случају је тражилац извршења постао власник предметних некретнина чија је вриједност процијењена на износ који је скоро три пута виши од износа његовог потраживања, а за то је платио само 1.000,00 КМ. Тумачењем релевантних одредаба Закона о извршном по-

ступку („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 74/11, 35/12 и 46/16), на начин како су то урадили редовни судови, штите се искључиво интереси повјериоца, односно банке. С правом би се могло поставити питање шта је ризик банке, односно повјериоца приликом закључења уговора о кредиту и пласирању средстава ако би повјерилац (као у овом случају тражилац извршења) могао у бесцјење постати власник некретнине коју је он прихватио као осигурање свог потраживања и чија је вриједност због тога морала бити виша (у складу са одлуком банке као кредитора) од износа дуга, а након тога наставити са извршењем против дужника и његове остале имовине?

Ако је вриједност заложене некретнине у току извршног поступка процијењена на износ од 195.109,00 КМ, а потраживање тражиоца извршења износи 72.198,41 КМ, која је сврха продати заложену некретнину за 1.000,00 КМ уопште и да ли би суд такву продају смио допустити без обзира на садржај одредбе Закона о извршном поступку, односно имајући у виду садржај одредбе овог закона на коју се позвао. Поготово, ако би се намирење могло тумачити на начин на који су га тумачили редовни судови у конкретном случају, па чак и у ситуацији када је заложена некретнина продата тражиоцу извршења за 1.000,00 КМ и одлучено да је тражилац извршења намирен само за износ од 1.000,00 КМ и да његово потраживање и даље готово у цијелости егзистира. Сврха цијелог извршног поступка је да се повјерилац намира са својим потраживањем, а не да се не намира и још, при томе, извршеник безразложно осиромаша. Јер, како је потраживање повјериоца егзистирало прије покретања и довршетка извршног поступка, било би без икаквог значаја износ од 72.198,41 КМ смањити за 1.000,00 КМ, све и да та 1.000,00 КМ није отишла на трошкове и камате. Такав *ratio legis* законодавац сигурно није имао када је прописивао и могућност да се предмет прода и испод 1/3 процијењене вриједности.

Стога, Уставни суд закључује да у конкретном случају мијешање у апелантову имовину није извршено у „складу са законом“ јер су одредбе члана 98 Закона о извршном поступку примјењене произвољно, што је за последицу имало кршење уставног права на имовину. С обзиром на закључак да мијешање у имовину није извршено „у складу са законом“, Уставни суд неће даље испитивати да ли је мијешање било у „јавном интересу“ и је ли мијешање „пропорционално циљу“ јер одсуство начела законитости код мијешања у имовину аутоматски води ка повреди остала два начела.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 4380/13 од 22. децембра 2016. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ, ПРАВО НА ДОМ,
ПРАВА НА ИМОВИНУ, ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН
ПРАВНИ ЛИЈЕК И ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када у образложењу оспорених одлука нема ничега што указује на погрешно утврђено чињенично стање и произвољну примјену релевантних прописа на апелантицину штету, те када су органи управе и редовни судови за своје одлуке дали јасне разлоге. Нема ни кришења права на дом из члана II/3.ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције, јер је мијешање у апелантицино право на дом законито и пропорционално легитимном циљу, као ни права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелантица кришење наведеног права доводи у везу са произвољном примјеном материјалног права, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу. Уз то, нема кришења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези са правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције кад је апелантица у предметном поступку имала и користила могућност да изјави законом прописане правне лијекове. Такође, у односу на апелантицу није прекршена забрана дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције, јер апелантица није понудила доказе и аргументе из којих произлази да је апелантица била различито третирана у односу на друга лица у идентичној ситуацији.

И з о б р а з л о ж е њ а :

Уставни суд примјећује да су органи управе и редовни судови дали детаљна образложења зашто су сматрали да истакнути наводи апелантице у околностима конкретног случаја нису могли довести до другачијег рјешења конкретне правне ствари. Уставни суд даље запажа да су, у коначници, редовни судови своје закључке темељили на релевантним одредбама члана 3 ст. 1 и 2 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01, 56/01, 15/02, 24/03 и 29/03) и члана 5 ст. 1 и 2 и члана 11 став 2 Закона о стамбеним односима („Службени лист СРБиХ“ бр. 14/84, 12/87, 36/89 и 2/93 и „Службене новине Федерације БиХ“ бр. 11/98, 38/98

и 19/99) утврдивши, при томе, да рјешење, односно одлука о додјели стана на основу које је апелантица користила спорни стан не може представљати одговарајући акт даваоца стана на кориштење, због чега апелантица није стекла статус носиоца станарског права на спорном стану, нити право да захтијева поврат спорног стана (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 2834/09 од 30. октобра 2012. године, доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су редовни судови у коначници у оспореним одлукама детаљно образложили на којим су све релевантним прописима утемељили оспорене одлуке, те да су о томе дали детаљна и јасна образложења која се не могу сматрати произвољним или супротним праву на образложено одлуку из члана 6 став 1 Европске конвенције.

Уставни суд истиче да је Врховни суд у оспореној пресуди навео да је на основу проведених доказа утврдио да апелантица није стекла статус носиоца станарског права на спорном стану у смислу члана 3 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима, нити се спорни стан може сматрати апелантициним домом. Уставни суд сматра да је мијешање у апелантицино право на дом било у складу са Законом о престанку примјене Закона о напуштеним становима. Циљ наведеног закона је био да се носиоцима станарских права који су напустили своје станове у одређеном периоду - омогући повратак у њихове домове.

Међутим, Уставни суд истиче да све до ступања на снагу Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима, то јесте до 4. априла 1998. године, апелантица није имала никакво правно средство које би јој давало макар минималну шансу за остварење њених права, односно да пред управним, а затим и судским органима, тражи остварење својих права.

Имајући у виду околности конкретног случаја, Уставни суд сматра да је мијешање у апелантицино право на повратак у спорни стан представљало неопходну мјеру у демократском друштву у сврху постизања легитимног циља. Такође, имајући у виду специфичне околности конкретног случаја, Уставни суд сматра да на апелантицу није стављен прекомјеран терет, односно да је постигнут пропорционалан однос између потребе заштите апелантициног права на дом и заштите јавног интереса којем се тежи, то јесте поштовања и провођења закона. У том контексту Уставни суд указује да је у својој пракси (види, *mutatis mutandis*, Одлука о допустивости и меритуму број АП 677/07 од 25. септембра 2009. године, доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba, тачка 40) већ исказао став да се у сличним правним ситуацијама (лица која користе стан на основу рјешења невласника) тај општи интерес огледа у постизању правне сигурности на

начин да власници станова сами располажу својом имовином (што су у конкретном случају, према утврђењу суда и органа управе, учинили јер је власник спорног стана РМУ Зеница 1996. године извршио спајање спорног стана са гарсониијером, те је новонасталу стамбену јединицу додијелио другом лицу), односно у пружању гаранција да трећа лица, у конкретном случају апелантица, са којим се власник стана не налази ни у каквом односу, не могу на рачун туђе имовине стицати права која произлазе из обавеза проистеклих из међусобних односа тих лица и лица која нису власници те имовине, нити на њу полажу право засновано на закону. Супротно тумачење одредаба релевантних прописа водило би охрабривању потенцијалних бесправних корисника да свјесно „узурпирају“ туђу имовину, надајући се да ће на основу таквог кориштења остварити правно јачу позицију од самих власника.

Уставни суд запажа да је апелантица имала и да је користила могућност употребе законом прописаних правних лијекова, односно да је у конкретном поступку користила право жалбе у управном поступку, затим, право покретања управног спора и подношења захтјева за ванредно преиспитивање судске одлуке о чему су органи управе и редовни судови одлучили својим одлукама и дали разлоге зашто апелантицини наводи не могу довести до другачијег рјешења конкретне правне ствари. С обзиром на то, чињеница да ти правни лијекови нису резултирали апелантициним успјехом у предметном поступку - не може водити закључку о непостојању или недјелотворности правних лијекова.

У конкретном случају Уставни суд примјећује да апелантица, осим својих паушалних навода о кршењу наведеног права, није понудила било какав аргумент који би упућивао на то да је апелантица у предметном поступку на било који начин дискриминисана. Стога, Уставни суд сматра да су неосновани апелантицини наводи о кршењу забране дискриминације из члана II/4 Устава БиХ и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење.

*(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине,
број АП 927/14 од 1. фебруара 2017. године)*